

642
17.10.2018**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA**

Türkiye'de son yıllarda tırmanan ve son aylarda dövizdeki yükselme ile ivme kazanan ekonomik kriz ile birlikte yoksulluk ve açlık sınırı yukarılara çıkarken nüfusun büyük bir kısmı açlık ile yüz yüzedir. Bu hususta ülkede yoksulluk ve beraberinde oluşan sorunların ve alınacak önlemlerin tespiti amacıyla Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereği, Meclis araştırması açılmasını arz ederim. 17.10.2018

Meral DANIŞ BEŞTAŞ**HDP Siirt Milletvekili****GEREKÇE ÖZETİ**

Kamuoyuna yansıyan çeşitli araştırmalara göre eylül ayında yapılan araştırmalar kapsamında dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı yani açlık sınırı 1.893,21 TL seviyesine; gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı yani yoksulluk sınırı ise 6.166,81 TL seviyesine yükselmiş olduğu gözlemlenmiştir. Bir çalışanın -sadece kendisinin- yapması gereken yaşama maliyeti ise aylık 2.312,86 TL olarak hesaplanmıştır. Bu rakamlar geçtiğimiz 2017 yılının eylül ayında, 4 kişilik bir ailenin açlık sınırı 1.717,00 TL, yoksulluk sınırı ise 4.847,00 TL şeklinde idi.

Yine artan döviz kurlarındaki dalgalanma pek çok sektörde fiyat artışına neden olurken ekim ayı başında açıklanan elektrik ve doğalgaz zammı oldukça olumsuz bir etki yaratmıştır. Bilhassa elektriğe son üç ay içerisinde gelen zamlar dikkat çekicidir. Ağustos ayında yüzde 9, Eylül ayında yüzde 9 ve bu ay da yüzde 9 oranındaki zamların rekor seviyeye ulaştığı ifade edilmektedir. Son gelen zamlarla elektrik fiyat tarifelerinde konutlarda yüzde 9; ticarethane ve

sanayi tesislerinde yüzde 18,5 oranında fiyat artışı gerçekleşmiştir. Elektrik fiyatlarındaki artışın 0.22 puanlık etkinin yanı sıra dolaylı etkileri ise kaçınılmazdır. Ayrıca BOTAŞ tarafından yapılan açıklamaya göre 1 Ekim'den itibaren geçerli olmak üzere doğalgaz fiyatı konutlar için %9, sanayide ise %18,5 oranında artmıştır.

Dar gelirlı emekçi ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, son derece düşük gelir düzeyi ile beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çođu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir. Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısararak elde edebilmektedir. Mevcut tabloda son derece dengesiz bir durum olduğu ve yoksulluğun giderek derinleştiği açıktır.

GEREKÇE

Kamuoyuna yansıyan çeşitli araştırmalara göre eylül ayında yapılan araştırmalar kapsamında dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı yani açlık sınırı 1.893,21 TL seviyesine; gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı yani yoksulluk sınırı ise 6.166,81 TL seviyesine yükselmiş olduğu gözlemlenmiştir. Bir çalışanın -sadece kendisinin- yapması gereken yaşama maliyeti ise aylık 2.312,86 TL olarak hesaplanmıştır. Bu rakamlar geçtiğimiz 2017 yılının eylül ayında, 4 kişilik bir ailenin açlık sınırı 1.717,00 TL, yoksulluk sınırı ise 4.847,00 TL şeklinde idi.

Yine dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarının geçtiğimiz aya göre 81 TL, yoksulluk sınırı tutarının ise 231 TL artmış olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre yılbaşına göre artış tutarı da sırasıyla 285 TL ve 929 TL olmuş; son bir yılda mutfağa gelen ek yük 371 TL ve aile bütçesine gelen ek yük 1.207 TL artış göstermiştir. Bilindiđi üzere, yılbaşında 199 TL artan net aylık asgari ücret 1.603 TL olarak belirlenmişti. Asgari ücretin yürürlüğe girdiği Ocak 2018 ayında tek bir işçinin geçimi için yapması gereken aylık harcama 1.989,20 TL'ydi. Fiyat artışları nedeniyle günümüzde bu tutar 324 TL daha fazla olmuştur.

Yine artan döviz kurlarındaki dalgalanma pek çok sektörde fiyat artışına neden olurken ekim ayı başında açıklanan elektrik ve doğalgaz zammı oldukça olumsuz bir etki yaratmıştır. Bilhassa elektriğe son üç ay içerisinde gelen zamlar dikkat çekicidir. Ağustos ayında yüzde 9, Eylül ayında yüzde 9 ve bu ay da yüzde 9 oranındaki zamların rekor seviyeye ulaştığı ifade edilmektedir. Son gelen zamlarla elektrik fiyat tarifelerinde konutlarda yüzde 9; ticarethane ve sanayi tesislerinde yüzde 18,5 oranında fiyat artışı gerçekleşmiştir. Elektrik fiyatlarındaki artışın 0.22 puanlık etkinin yanı sıra dolaylı etkileri ise kaçınılmazdır. Ayrıca BOTAŞ tarafından yapılan açıklamaya göre 1 Ekim'den itibaren geçerli olmak üzere doğalgaz fiyatı konutlar için %9, sanayide ise %18,5 oranında artmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) tarafından yoksulluk çalışması raporu en son 2015 yılına ait olup o tarihteki veriler dahi kaygı vericidir. TÜİK'in "Yoksulluk Çalışması, 2015" başlıklı çalışmaya göre, Türkiye'de günlük geliri 2,15 doların altındaki kesim %0,06. Bu veri, yaklaşık 79 milyonluk nüfusun 50 bine yakınının mutlak aç olduğunu resmi beyanı niteliğindedir. Aynı araştırma, günlük geliri 4,3 doların altında olanların oranının yüzde 1,58 olduğunu gösteriyor. Bu da, Türkiye'de yaklaşık 1 milyon 250 bin kişinin açlık sınırının altında yaşadığını göstergesidir. Aradan geçmiş olan 3 yıl zarfında USD Doları'ndaki artış çok daha acımasız bir eğri ile seyretmiş olup hâlihazırdaki açlık oranları kuşkusuz bundan çok daha elim bir tabloya işaret etmektedir.

Diğer taraftan KHK ile meslekten ihraç edilen ve sayıları on binlerle ifade edilen yurttaşların işsizlik hali ve gelirden yoksun oluşunu da göz ardı edemeyiz. Türkiye'de sayıları milyonları bulan işsiz ve dar gelirli yurttaş adeta yaşam savaşı vermektedir. İşsizlik verilerinin 2008 yılındaki ekonomik krizden çok daha vahim rakamlara ulaştığına dair ekonomistler tarafından yapılmış tespitler söz konusudur. Bu tespitlere göre bahse konu işsizlik verileri sürekli artmakta ve büyük bir ekonomik krizin kapıda olduğuna işaret etmektedir.

Bu duruma bir de artan ücretler, zamlar ve vergi yükü bindiğinde içinden çıkılmaz bir eşikte olduğumuz açıktır. TÜİK tarafından yapılan araştırmaların bir diğer sonucu da yoksulun daha da yoksullaştığını ve en üst düzey gelir grubuyla en alttaki grup arasındaki uçurumun daha da derinleştiğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya göre, nüfusun en düşük gelire sahip %20'lik diliminin payı, %0,1 puan azalarak, 6,1'e inmiştir. Bu, yaklaşık 16 milyon en yoksul gelir grubunun bir önceki yıla oranla, daha da yoksul olduğunu göstergesidir. En üst düzeydeki %20'nin geliri ise, %0,6 puanlık bir artışla, toplamda %46,5'e ulaşmış olup bir başka ifadeyle, bu %20'lik dilim toplam gelirin yarıya yakınına alıyor demektir. En üsttekilerle, en alttakilerin

gelirdeki oran farkı 7,6'dır. Ancak buna karşın vergi oranları herkes için aynı düzenlenmiştir. Açlık sınırındaki bir yurttaşla, asgari ücretle geçinmeye çalışan bir yurttaşla sermayedarların ödediği vergi oranının aynı olması vergide adaletsizliğe örnek teşkil etmektedir. Haliyle yoksullar ile üst gelir grubuna dâhil kimseler arasında makas açılırken yoksul daha da yoksullaşmaktadır.

Yaşam standartları iyiden iyiye düşen, zam ve vergi yükü ile büyük bir ekonomik buhranın içerisinde hayatını idame ettirmek zorunda kalan emekçiler her ay yeni bir zam tarifiesi ile karşı karşıya kalırken en çok da beslenme hakkından feragat etmektedirler. Bununla beraber, örneğin cumhurbaşkanlığı sarayı için yapılan harcamalar, Okluk Koyu'nda yapımı devam eden yazlık yerleşke ve en son olarak cumhurbaşkanının kullanımı için açılan özel uçağa harcanan bedeller veyahut da kamu kurumlarındaki lüks harcamalar nazara alındığında ekonomik yükün yurttaşlara yansıyor oluşu da son derece çarpıcıdır.

Açıkladığım hususlar doğrultusunda Türkiye'de yoksulluğun araştırılması; vergi yükü ve işsizlik başta olmak üzere yoksulluğun sebep ve sonuçlarına dair çözüm üretilmesi amacıyla bir komisyon kurulması istemiyle meclis araştırması açılmasını talep etmek gerekmiştir.

Ayhan BİLGİN

HDP Kars Milletvekili

Tulay HATIMOĞULLARI ORUÇ

HDP Adana Milletvekili

Kemal PEKÖZ

HDP Adana Milletvekili

Abdullah KOÇ

HDP Ağrı Milletvekili

Berdan ÖZTÜRK

HDP Ağrı Milletvekili

Dirayet Dilan TAŞDEMİR

HDP Ağrı Milletvekili

Filiz KERESTECİOĞLU

HDP Ankara Milletvekili

Kemal BÜLBÜL

HDP Antalya Milletvekili

Ayşe ACAR BAŞARAN

HDP Batman Milletvekili

Necdet İPEKYÜZ

HDP Batman Milletvekili

Mehmet Ruştı TİRYAKİ

HDP Batman Milletvekili

Feleknaş UCA

HDP Batman Milletvekili

Erdal AYDEMİR

HDP Bingöl Milletvekili

Salihe AYDENİZ

HDP Diyarbakır Milletvekili

Dersim DAĞ

HDP Diyarbakır Milletvekili

Musa FARİSOĞULLARI

HDP Diyarbakır Milletvekili

Semra GÜZEL

HDP Diyarbakır Milletvekili

Adnan Selçuk MIZRAKLI

HDP Diyarbakır Milletvekili

Hişyar ÖZSOY

HDP Diyarbakır Milletvekili